

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Apologia|| Pro Reverendis. Et Illvstris.|| Principibus
Catholicis, ac alijs ordinibus Impe-||rij aduersus mucores
& calumnias Buce-||ri, super actis Comiciorum||
Ratisponæ.||**

Eck, Johannes

Coloniae, 1542

VD16 E 262

Apologia pro Reuerendis. s. ap. Legato Contareno.

urn:nbn:de:hbz:466:1-33616

Concilium, in q̄ Papa & sui, nullam de religiōe cognoscendi potestatem haberent: Prudentissimus D. Legatus, & si dei Catholice sancte affectus, p̄ iniuncto & debito officio suo, monuit ordines imperij super ea re literis suis.

SCRIPTVM SE. APO. LEGATI AD
ordines imperij de nationali concilio.

Reuere[n]dissimi & illustrissimi Domini, cum peruenerit ad aures nostras, quod in determinatione huius conuentus Imperialis tractatæ controuersie fidei remittatur ad Concilium vniuersale, quod si celebrari non posset, tunc remittantur ad conciliū nationale, &c. Animo ppendentes quàm magni præiudicij esset, si controuersie fidei remitterentur ad concilium vnius nationis, officij nostri putauimus esse, commonefacere dominationes vestras Reuerendas: & Illustris, vt additio illa de concilio nationali omnino tollatur. Nam perspicuum est, in Nationali Concilio nullo pacto posse determinari controuersias fidei cū hoc concernat Statum vniuersalem Ecclesie. Et quicquid ibi determinaretur, esset nullum, irritum & inane. Quod si à dominationibus vestris Re. Illustris, factum fuerit, vt certe nobis persuademus, quemadmodum gratissimum erit sanctitati Pontificie, quæ caput est Ecclesie, & Conciliorum omnium, ita econtra erit ipsi molestissimum, si secus fieret. Nam clarum est maiores seditiones in controuersijs religionis hoc pacto orituras esse, cum in alijs nationibus, tum in hac vestra nobilissima prouincia, hoc officium nolimus omittere, tum vt pareremus mandatis sanctitatis sue, tum etiam, vt nō deessemus officio personæ Legati nobis à sede Apostolica iniunctæ Ratisp. 26. Iulij.

Paratissimus ad obsequia dominationum vestrarum reuerendissimarum, & illustrissimarum.

Gasparus Cardinalis Contarenus
Legatus.

Ad

Ad hoc scriptum Legati, Ordines Imperij
responderunt, vt sequitur.

Reuerendissime in Christo pater, sanctæ Romanæ Ec-
clesiæ Cardinalis, & sanctissimi Domini nostri Papæ,
à latere Legatus, Domine colendissime. Reuerendissimi,
& Illustrissimi sacri Romani Imperij Electores, aliq; Prin-
cipes, & Status, ex scripto Reuerendissimæ dominationis
vestræ eisdem oblato, intellexerunt, Reueren. Do. vestram
petere, quod iidem principes & Status ex determinatione
recessus huius Imperialis conuentus, qua tractarunt, vt sit
concilium vniuersale celebrari non posset, tunc contro-
uersiæ fidei ad concilium nationale remittantur, illam ad-
ditionem de Concilio nationali omnino tolleret cum per-
spicuum sit, in nationali concilio nullo pacto posse deter-
minari controuersias fidei. Et quicquid ibi determinaretur,
esset nullum, &c. Prout hæc omnia in præfacto Reue-
Dom. vestræ scripto plenius continentur, & explicantur.
Ad quæ præfati Principes, & Status Imperij respondent
Re. Do. vestram promouendo, & sanct. dominum nostrum
Papam indicendo, & citra ulteriorem procrastinationem
celebrando concilium vniuersale, facillime præcauere pos-
se, ne subortas fidei, & religionis nostræ controuersias in
cōcilio nationali tractari ac determinari oporteat, id quod
omnes huius imperij status plurimum optant, & obnixe
rogant. Sin autem concilium vniuersale toties pollicitum
& iam à Re. D. nostra, iterum promissum, per sedem Apo-
stolicam, ad effectum suum non fuerit deductum, euident
profecto huius imperij, & præsertim nationis Germani-
cæ necessitas exoptulat, cōtrouersias istas in religione nos-
tra excitas, in concilio nationali, aut si nec hoc quidem
congregari poterit, in alio imperiali conuentu præfente,
tum, & hoc negotium dirigente aliquo Legato sedis Apo-
stolicæ, sufficientibus ad hoc eiusdem se, Apostolicæ faculta-
f ij tibus

APOLOGIA PRO

tibus suffulto, concordari, ac diffiniri. Vt enim in tot, tantisq; opinionum varietatibus herere, nedum periculofum, sed etiam intolerabile foret, ita e contra predicti Principes & Status nihil vehementius exoptant, quam illas controversias, legitimo & debito modo ad concordiam Catholicam redigi, non diffidentes, quin Re. Dominatio vestra, eam ad rem suam quoque promotionis auxilium fit collocatura. Et sanctiss. Dominus noster pro debito pastoralis officij sui auctoritatem suam interponere non sit recusaturus. Datum Ratispo. 26. Julij Anno 41.

REPULSIO EORVM QVAE BVCE rus cum suis in Se. Apost. Legatum Impudenter scripsit.

ET si neminem dubitem futurum, qui haec scripta Reuerendissimi D. Legati Contareni legerit, modo candidi sit iudicij, & honestatis ac verae religionis amans: qui non pbet illa esse docte, prudenter, ac catholice scripta: tamen Bucero & suis non satisfaciunt: qa multum aceti habet in pectore, plus fellis & bilis, stomachum habet corruptum, palatum infectum, plenus pbri, venerando seni, multis modis, absq; vlla causa iniuriatur: Non possum me continere, quin p veritate fidei asserenda, & mea in Se. Ap. obseruantia, (vt cunq; sepe diuexer a Curie Romanae sectatoribus,) respondeam illius conuicijs, sed breuissime.

OFFENSIO PRIMA.

QVia Reuerendissimus D. Legatus in primo scripto ad Cæsaream Maiestatem narrauit protestantes in nonnullis articulis discedere a comuni consensu ecclesiae Catholicae: Insurgit Bucer contra hunc venerandum ac doctissimum patrem, nihil reueritus psonam, cuius legationis munere fungitur, aut sedem Apostolicam: accusat eum, quod inique eos taxauerit & suggillauerit iniqua criminatione.

x. Quia nec Legatus, vel quisquam alius vnquam euincet eorum

eorum doctrinam, à communi consensu ecclesie variare.

Communis consensus non est is in q̄ iam consentiunt, qui Romano Pontifici parent sed in q̄ omnes omnium sæculorum sancti ab initio vsq; ad finem mundi, patriarchæ, prophetæ, Apostoli, pastores & doctores consentiunt.

Qui eadem de Deo ac domino nostro Iesu Christo, de eius ecclesia, Evangelio, sacramentis & disciplina sentimus, confitemur, docemus cum illis.

Quæ reiecinus & correximus, eiusmodi sunt, vt ficut cū scripturis, ita & cū cōsensu illo ecclesie Catholice pugnāt.

REFELLUNTUR ILLA.

Quod tam impudenter negat Bucer, neminem euicisse, eorum perfidam doctrinam variare à cōmuni cōsensu ecclesie cum hoc doctissimi viri irrefragabiliter euicerint: & vt ex multis paucissimos numerem. Vbi respondistis Catharino, vel Corcyren. Episcopo Marcello, aut Alberto pio Carporum Principi, vestra dogmata cōfutantibus in Italia: Vbi Hieronymo Emsero, vbi Dietenbergio vel Schazgero, Fabro vel Cochleo vestra improbantibus in Germania: Vbi tela repulistis Iodoci Clithouei & alme facultatis Theologicæ Academiæ Parrhisiens. in Gallia: Potuistis ne mutire verbum aduersus scripta Iohannis Episcopi Rossens. Guilhelmi Rossesi, ac Edoardi Pouelivos cōdemnantium in Anglia cum Academia Oxoniens. Respondete adhuc si libet his quæ Alphonsus Zamorens. in Hispania contra vos asseruit & Alphonsus de Villa sancta: Et ego qui cum paupercula æra minuta duo misi in gazophylacium, scripsi & euici, contra errores vestros in quibus dissentitis à communi totius ecclesie Catholice consensu, de primatu Petri & Se. Apo. libros III. de sacrificio Missæ libros III. De pœnitentia & eius partibus lib. III. De Purgatorio lib. III. De imaginibus non tollendis lib. vnum cū multis alijs: Vbi Endymionis somnum dormiuerunt Gigan-

I. Doctissimi viri scribentes contra Ludde- rum.

Eckij scripta.

f iij gantes

gantes illi, terræ filij, si non fuerunt victi, cur non responderunt: Imo vbi eis monstrantur contrarietates & contradictiones scriptorum suorum, magis muti sunt quam pisces, vt ad antilogias fabri, ad contradictiones f. admirati Fundling & tot septicipicia Cochlei.

Laus Deo & se. Ap. qui nobis Legatum dedit tanta eruditione insignē, siue scholasticos Theologos, aut Ecclesiasticos patres, aut ipsam Canonicam scripturam tractare voluerimus, potis est errores Buceri vincere, siue latino idioma cum eo agant, aut si malint Græcam linguam.

2. De secundo, præter omne decorum & rationem negāt eum esse communem consensum Ecclesiæ Catholicæ, q̄ est omnium qui parent Romano Pontifici, cum à Christo passo omnes habiti sint schismatici, qui illoꝝ cōsensum non se querētur: & totus orbis Christianus, in his quæ sunt fidei, Ecclesiam Romanam & Apostolicam veneratur & seqtur. Sed diu delyrarunt sibi fingentes Ecclesiam occultā, & Mathematicam: Iam etiā sanctulos somniant occultos & ignotos, pastores & doctores Mathematicos, quos nemo vidit, consentientes per omnes ætates vsq; ad finem mundi. At euidenter superius ostendimus Missam à Christo passo habitam ab omnibus sanctis pro sacrificio, & pro viuus & de functis celebratam: Idem de inuocatione sanctorum deprimatur S. Petri & se. Ap. de confessione & satisfactione. Ne existens in sacerdotio matrimonium contrahat, de mutatione panis in Eucharistia, de votis maxime Monasticis, & alijs. Vt non possit non extreme temerarius esse, qui tot sæculorum & omnium ætatum sanctis per diætrum aduersatur, vt illi faciunt: Multis enim annis noluerunt sanctos doctores euocari in duellum contra se: Hoc vnum reboabāt, PATRES, PATRES pro nihilo illos ducentes: sicut eorum Patriarcha Luther superbissime iactabat in disputatione Lipsica, citato per me Augustino, etiam

Luddera-
ni repule-
runt sanctos
p̄es.
Ludder cō-
tra Augu.

am si Mille Augustini hoc dicerent, ipse solus vellet eis res
pugnare. O luciferianam superbiam.

De tertio audet proponere Bucer omnium etatum san-
ctose adẽ docuisse de Christo, ecclesia, sacramentis, &c. que
ipse cum sectarijs suis docet. At veni huc sub ferulam Buce-
re, & ostende, quis sanctorum vnquam docuit, spiritum
Dei esse vicarium Christi in Ecclesia, non Papam: quod
Bernæ in disputatione affirmavit tuus Haller, quem de-
fendebas contra Alexium Grat. S. Dominici sacerdotem.
Hoc autem non est Christianum, sed Macedonianum.
Quis sanctorum vnquam docuit, quod tu asseris, huma-
nitatem Christi omnino sicut alium sanctum, vere & natu-
ra hominem, non cogitasse semper, nec dixisse, nec voluis-
se, nec aduertisse omnia, vt quidem ex eo volunt facere ho-
minem omnipotentem. Adfer sanctorum aliquem, qui te
hanc docuerit impietatem, in iniuriam Christi saluatoris.
S. Iohannes te hoc non docuit, qui inquit: Vidimus eum
plenum gratia & veritate. Non S. Paulus qui testatur omnes
thesauros sapientiæ & scientiæ absconditos in illo. Nõ Isai-
as, qui de eo protestatur. Requiescet super eum spiritus sa-
pientiæ, & intellectus: at Baptista teste, non dedit ei Deus
spiritum ad mensuram. Si ergo dona spiritus sancti habu-
it non ad mensuram, ergo & sapientiam: scit ergo omnia.
Neq; hanc impietatem didicit à S. Augustino, Fulgentio,
vel Gregorio à magistro citatis in textu. Sed vnde impege-
rit, ex verbis suis capimus: quia sicut benedicta humanitas
Christi non omnipotens, ita non credidit eam esse omni-
scientem: si vellet à Catholicis doceri, inueniret apud eos
rationem diuersitatis. Et ne quis arbitretur hunc erro-
rem excidisse Bucero, ipse illud reputat commentum, Chri-
stum in instanti conceptionis fuisse perfectum. At sancti
non dicunt hoc esse commẽtum, sed propheticum, quia re-
cte Hieremias dicat, Nouum faciet dominus super terram,
Fœmina

Errores he-
renici speci-
aliter Bu-
ceri.

O blasphemiam.
Ioh. 1.
Col. 2.
Isaiæ 1.
Iohan. 7.

Super Lu.
4.
Hierem. 31.

Fœmina circundabit vir: quia in vtero virginis Christus perfectus vir extitit, non solum ppter animam & carnem, sed etiam propter sapientiam & gratiam, qua plenus erat, vtcunq; stomachentur veteres & noui hæretici.

Bucer non
sentit cum
sanctis.
Noui erro-
res Buceri.

Audes magno mendacio in spm̄ sanctum asserere, te eadē sentire & confiteri de Christo, quæ sancti: sed profer aliquem sanctorum, qui negauerit Christum resurrexisse clauso sepulchro, aut ad Apostolos ingressum clausis ianuis, quæ tu pertinaciter negasti Bernæ, vt in actis patet. Aliter Matthæus scripsit. Angelum descendisse de cœlo, qui accedens reuoluit lapidem, & sedit super eum: Christus autem iam surrexerat, sicut testatus est mulieribus. Surrexit, non est hic: nisi impietatem impietati addere velis, CHRISTVM eguisse auxilio angeli in amotione lapidis: cū, teste Dauid, ascendens in cœlum exaltatus fuerit in virtute sua: cur non potuit etiam resurgere in virtute sua: Sic Iohannes meminit. Cum sero esset, & fores erant clausæ, venit Iesus, & stetit in medio eorum: Quid attinebat meminisse clausuræ, si per illas Christus non intrasset? Ideo præclare ait Theophylactus. Clausæ autem erant fores, vt ostendat: quod ita surrexit supra posito lapide super sepulchrū: Ita natus est Christus ex Maria virgine, non læsis claustris virginitatis, vtcūq; impij aliqui nostra tempestate nō sunt veriti virginitatem Mariæ incescere.

Impius er-
ror Buc.

Si es probus Bucere, prodeas & ostende, qui sancti senserunt & docuerunt, quod tu asseris, errorem in fide non nocere, modo quis credat, Christum nos saluos fecisse & redemisse, sicut tu docuisti Bernæ: & pertinacius subinde dixisti, vt habetur in actis. Qui semel credidit, dominum nostrum Iesum Christum eum redemisse, ille habet sigillum spiritus sancti: & nunquam potest peccare ad mortem: Quos Christianos hic nobis creabis temerarios, omni flagitio plenos & sceleratos: quid boni facient, aut quæ mala omittēt

omittent decepti huiusmodi doctrinæ pallio, quam à Iouiniano haufit non ab aliquo sanctorum Bucerus.

De quarto, affirmas te talia reiecisse cum tuis, quæ repugnent communi consensui ecclesiæ catholicæ hoc perperâ à te dictum, & rudis populi seductiuum, ex superioribus liquet: at vlcus tibi aperiam, vt sanies & purulentia effluat ex Herpeta tua. Non credis cum sanctis & amicis Dei, nõ eadem sentis; neque doces quæ illi electi docuerunt, neque ea repellis & reijcis, quæ homines Dei reiecerunt: sed illorum expetis consensum, omnium videlicet hæreticorum, quos tibi superius per digitos numeravi, scilicet Vigilantium, Iouinianum, Vuiclephum, Hussum, Berengariũ, Vuilhelmum de sancto amore, Segnerellum, Marfilium de Padua, Albigeñ. pauperes de Lugduno, Catharos, Vualdeñ. Heracleonitas, Aerianos, Pepucianos, Lamperianistas, Artocyritas, Donatistas, Ascitas, Quintillanos, Begardos, & alia portenta & monstra ab ecclesia catholica damnata, et præcisa Antichristi membra.

Impugnata a Bucero, sunt contra communem consensum.

Præceptores Buceri.

OFFENSIO SECVNDA.

Prudētissima & sancta fuit D. Legati admonitio ad Archiepiscopos & Episcopos, tamen offendit Bucerum, à quo debebat ædificari: Ipso enim Bucero referente admonitio Legati in eo fuit tota, vt temperarent luxum, promouerent studia literarum, fouerent literatos, præficerent ecclesijs idoneos. Si micam honestatis in se habet Bucer, nihil est hic quod eum possit offendere, nisi propria malitia. Tamen inuenit aliqua quæ mordeat.

Honestissima propositio fuit D. Legati.

- Quia de neglectu & vitijs doctrinæ, nihil dixerit. 1.
- De neglectu disciplinæ & cæremoniarum, nihil. 2.
- De manifestis superstitionibus, & impietatibus nihil. 3.
- Quæ admittuntur in cultu & cauponatione Missarum, diuorum, ossium, imaginum, ac statuarum venditarũ sub diuorum nominibus, nihil. 4.

g De

5. De manifesta Simonia, impioq; ambitu, nihil.
6. Inter argumenta mouentia, erant præcipua, quæ à iudicio vulgi & emulatione sectariorum ducebat.

REPELLVNTVR ILLA.

HOc solum præfabor, R. D. Legatum non instituisse hic Synodum, vt canonibus omnia vicia cleri reprimeret: sed exhortationem duntaxat fecit, admonens Episcopos ea facere, quæ debet. Vnde ea quæ dicit Legatum in admonitiõne proposuisse, eiusmodi sunt, quæ nemo bonus carere potest nisi vt tetricus & inuidiosus Momus, dum venere rem culpate non posset, sandalium reprehendit: sed videmus, in quibus offensus est Bucer à pietissimo Legato.

1. Quia nihil egit de vicijs doctrinæ in Episcopis, nimis illi erant catholici & obedientes filij se. ap. Petri fidem & cathedram sequentes: si vobiscum egisset, nouisset pro sua prudentia, quid factum opus fuisset.
2. Disciplinam non fuisse neglectam à Legato iam in fine sole clarius ostendimus.
3. Superstitiones quas apostata appellat & impietates, non dubitamus à Deo approbari veram religionem & pietatem.
4. Identidem iudicandum, quia biliosus vitiligator improbat munia, & officia religionis nostræ sanctæ, cum ipse prophanus & sacrilegus ab omni sanctitate sit alienissimus: Si fimbria Christi tactu attulit mulieri sanitatem, cur non ossa, & reliquias sanctorum veneremur, cum ad contactum etiam ossium Helisei mortuus reuixerit. Cauponationem missarum exprobrat, verbo mire odioso. Cum pauper sacerdos de viginti missis florenum accipit Rhenensem pro sustentatione vitæ suæ, nundinatur, cauponatur: at si Lutheranus prædicans verbum Dei accipit trecentos, quadringentos florenos in auro, illi non nundinantur, si vobis spiritualia seminamus, ex apostolo se excusant, cur non temporalia meterem, recte quidem, nec ego improbo, sed quod vobis estis tam indulgentes, & pau-

Momus Bucerus.

Math. 9

9. Reg. 13

1. Cor. 9

pauperibus sacerdotibus tā iniqui, hoc est qđ reprehendo: cū continenter in eodē loco legunt apud Paulum: Nescitis, qm̄ qui in sacrario operatur, quæ de sacrario sunt edūt, & qui altario deseruiunt, cum altario participāt. Profecto mihi stomachū mouent aliquando præpositi pingues, & præbēdosi canonici, qm̄ suggillant pauperes sacerdotes celebrantes pro paucis nummis missas, cum ipsi nunquā vel raro celebrent, aut non sunt sacerdotes, vtinam pensum horarum canonicarum persoluerent, & tamen vberes habent prouentus, ac lautissime viuunt de patrimonio crucifixi, in quo alium iudicas, teipsum condemnas ait Paulus. 2. Cor. 9
Roma. 2

De manifesta simonia, cum viciū sit illud omnibus notum, quid erat necesse multa verba iactare, nō erat institutum prudētissimi domini Legati, synodum celebrare cum præsentibus Episcopis, sed paterne ex officio admonere.

Decet perorantem ea sumere, quibus mouere possit auditorum animos, vt in Euangelijs videmus, quā humiles attulit parabolas Christus, quā sæpe ab emulatione vrget auditores de Niniuitis, de regina Saba, Simonem increpauit ab emulatione Magdalenæ, Iudæos ab emulatione gentilium vt de leproso.

ALIA REPVLSIO OFFENSIONIS.

ET si sufficiat, & sufficere debeat cuiq; cordato viro, qđ Summariū admonitionis legati. 1.
attulimus in defensionē amplissimi, & oppido venerandi D. Legati: tanto artificio exhortationem proposuit, vt nullo egeat aduocato: Res ipsa loquitur omnibus nobis tacentibus. Nā captata primū beneuolētia, mox hortatur eos ad honestā viuendi rationem, vt fideles dispensatores inueniātur & pastores: hortat schādala vitari voluptatis, auaritiæ, ambiōis & luxus, cum epularum, cum vestitiū & apparatus. Nōne hoc est absolute & rotunde explicasse, ea quæ concernebant personas ipsas episcoporum. Prælati.

De familia vero monet vt honesta cōparetur, vnde postulat.

g ij pulus

- Familia.** pulus ædificetur: alioquin populus iudicat Episcopum ex moribus familiae: Et hoc quidem prudenter & recte dictum.
3. **Subditi.** Curam subditorum ita eis iniungit, vt in locis vbi habitant prouideant si quid hæresis obrepat, confestim medentur: In alijs locis faciãt per exploratores. (Hoc est quod punxit Bucerum & suos.) Tertio visitent sæpe diocæses, & quarto vt curent vigere cultum diuinum in ecclesijs, et quinto vt beneficia probis & idoneis conferantur: Quid Zoilus ad hæc sancta monita obijcere poterit, Modo postquam egit de personis transit ad res.
4. **Redditus ecclesi.** Hortatur vt redditus episcopales nõ in luxum & ad pompam expendant, sed paupes foueant, & necessitatibus humanis subueniantur: Quid salubrius de externis dicere potuit?
5. **Prædicatores.** De prædicatoribus monuit, vt probi & docti, potentes verbo & exemplo cõparentur, qui non sint contentiosi, sed videantur potius armare, quã odire etiam aduersarios, & eorum optare salutem: & quid prudentius consulendum quod existimat?
6. **Iuuentus.** De iuuentute instituenda monet deligendos magni nominis præceptores catholicos quorum fama allecti scholastici turmatim aduolent, & cum bonis literis, catholica quoque doctrina imbuantur: Episcopi quoque parentes monent, ne liberos suos ad gymnasia mittant, vbi religio Christiana & catholica nõ obseruetur: Profecto nihil video quod hic iure reprehendi possit: cum tanta cura Philippus Macedo de præceptore filio suo Alexandro prospexerit.
7. Concludit breuissime & elegantissime, vt liquet legenti finem scripti.

OFFENSIO TERTIA.

Bucer sub nomine Melanchtonis responsum affert, quod siue sit Melanchtonis, (qui solet tamen esse mitioris ingenij,) siue ex Buceri officina prodierit, parui facio: hæc autem eum, licet immerito, offendunt in scriptis primo & secundo legati pontificij.

Eras

235
 Eramus in bona spe, Contarenum collaturum authoritatem suam ad propagandam veritatem, sed censura ipsius de libro & nostris articulis, non respondet expectationi nostræ.

Lædimur ab eo, cum nihil profiteamur, quod pugnet cum sanis iudicijs piorum in ecclesia Christi: Imo loci aliquot per nostros pie illustrati sunt, & tamen in censura dicit, nos dissentire à communi consensu ecclesiæ.

Iubet Episcopos aduigilare, vt doctrinam nostram delectant, cum nostri reprehenderint errores vagatos in ecclesia, qui non possunt dici consensus ecclesiæ catholicæ.

Quia sparsi sunt contra Euangeliū, quibus authoritatem addiderunt magnæ hoīm & multitudinis exēpla, & diurnitas temporis, cū tamen consensus ecclesiæ catholicæ sit in prophetis & apostolicis scriptis & sententijs.

Scit Contarenus qui sint ecclesiæ morbi, in missis, in inuocatione sanctorum, in cœlibatu, quia populus nō recte docetur de pœnitētia, de fide seu fiducia in Christum: Videt monasteria, Canones recentiores plenos superstitionum, Theologiam Monachorum esse dilutā ac veteri dissimilem: In his abusibus à multitudine dissentimus, sed à consensu ecclesiæ catholicæ non discedimus.

Quia non desperat concordiam, sciat nos non recepturos errores quos taxamus: quos ipsi noua asperitate defendunt, cum multi sint interfecti pijs homines & docti propter hanc doctrinam. Quam sequiciam confirmat Contarenus, dum iubet Episcopos cauere, ne hæc labes irrepat in dioceses, sed medicinā adhibeant s. vstiones & necesse: quæ remedia noua sunt in ecclesia.

Quæ non deberent probari ab eo, qui vult perhiberi author pacis: sed Episcopi retinerent facile authoritatem suam, si emendatis abusibus, consulerent pijs conscientijs mansuetudine.

REPULSIO OFFENSIONIS.

Super epi-
stola ad
Timot.

EX his quæ respondimus ad offensionem primam, etiã huic satisfactum est, at intuere catholice lector quàm vere dixerit Ambrosius. Hereticorū quidã patientiã fingere solent, quamvis à catholico non possint audire aliquid asperum, vt cõmendent sua praua colloquia. Pientissimus D. Legatus egit cū Reuerendissimis Archiepiscopis & Episcopis nomine S. D. N. Id quod sui fuerat officij: Si prorsus tacuisset, iteꝝ fuissent conquesti se. ap. ac legatos eius nihil agere p̄ bono regimine ecclesiæ. At cū is egit, & prudẽter & cõmode, displicet Neochristianis, cū paucis & mistibus verbis eos attigerit, quia dissentiãt à cõsensu ecclesię, toti sunt in furis. De Melanchtonis epistola nihil cõperti habeo: Is q̄ in mediũ eam protulit, Bucerus, respondeat.

1. Iohan. 3 Recte sperastis de optimo viro, qui & pro officio suo laborauit veritatẽ propagare & non defuit expectationi vestræ, sed vobismetipsis, qui oblatum Euangelij solem recipere nolulistis, & dilexistis magis tenebras errorum vestrorum, quàm lumen veritatis in ecclesia accensum.
2. Marc. 13 Lædimini non ab innocuo Legato, sed à vestra malitia qua pertinacius adhæretis erroribus ante tot sæcula, & alia quot centenis annis condẽnatis, vos aut̄ pugnare cū pijs & à catholica ecclesia dissidere, aperte sup̄ius euicimus: Vana est arrogãtia & cassa nuce inanior, aliq̄s locos doctrinæ p̄ vos illustratos, cū tot tenebras errorũ offuderitis, quibus & vos cæci, & multos cæcos vobiscũ fecistis, sed impletis quæ Christus prædixit. Surgẽt em̄ pseudoprophetæ, qui dicẽt: Ecce hic est Ch̄s, aut illic nobis nebulas, caligines, & tenebras pro luce ostendentes, at monuit nos Christus, nolite credere. Vere aut̄ dixit ampliss. D. Legatus, vos discedere à communi consensu ecclesiæ, de quo mox plura.
3. Super epi- Adhortatus est Legatus Episcopos, vt p̄uideant si quid la-
bis huius obrepserit. Sancte & salubriter monuit, quia hæresibus

237
 sibus celeriter est obuiādum, vt B. Hiero. admonet: Arrius ^{stola ad}
 parua scintilla fuit in Alexādria, sed q̄a nō statim oppressa ^{Gala.}
 est totum orbē populata est. Vnde pius & doctissimus pa-
 ter Legatus secutus est B. Paulū, qui vocauit maiores natu
 ecclesie apud Ephesum admonuit eos, Attendite vobis & ^{Acto. 20}
 vniuerso gregi, in quo vos spūs sanctus posuit Episcopos re-
 gere ecclesiam dei, q̄ acquisiuit sanguine suo: Ego scio, qm̄
 intrabunt post discessionem meā lupi rapaces in vos, non
 parcentes gregi. Et ex vobis ipsis exurgent viri loquentes
 peruersa, vt adducant discipulos post se. Ausculta Bucere,
 an nō hic te Paulus & tui similes suis pinxerit coloribus,
 Neq; releuat quod adiecisti reprobatos errores. Vtinā res-
 probasses, sed tu sepultos cineres erroꝝ reuocasti, fodisti
 veteres cisternas hæreticoꝝ: quæ aquas cōtinere non pos- ^{Hier. 2}
 sunt, & audes venditare pro veritate, cū nulla vnq̄ hæresis
 surrexerit, quæ tot errores suscitaret & inuexit, sicut illa Lu-
 therana. Vt de vinea sua dñs Deus Sabaoth conqueritur. ^{Psal. 79}
 Exterminauit eā aper de sylua, & singularis ferus depastus
 est eā, qd̄ etsi primarie aper Mahometū significet, & singu-
 laris ferus Antichristū, tñ cum oēs hæretici sint mēbra An-
 tichristi & eius p̄cursores, recte Luther singularis ferus dñs, ^{Luther.}
 singularis per tumidā superbiā, ferus per sæuā crudelitātē,
 qñ scripsit & hortatus est Germanos, aut lauent manus in
 sanguine Romanoꝝ, & qñ per eum seductis rusticis & iā
 victis dedit indulgentias nobilibus trucidātibus rusticos.
 Quos dixit Bucer errores vagatos in ecclesia, sparsi sint ^{4.}
 contra Euangelium. Hoc est peculiare hæreticis omnibus,
 vt figmenta sua ex Euangelio colorare nitantur ait Aug.
 super Iohannē, & in lib. 83. q. 69. Hæreticis non potest sub-
 oriri palliatus error nomine Christiano, nisi de scripturis
 male intellectis. Et ideo Origenē supra induximus, & no-
 uum testamentum suam habere literam occidentem: Occi-
 dit olim Arrium, Nestorium, Eutycen, &c. iam occidit Bal-
 dasarem.

Hierony. dasarem Anabaptistam, Luderū, Zuingliū, Bucerum, Hos-
sandrum. Ideo Hierony. inquit, omnia loca Euangelij, hæ-
reticis sunt plena schādalis. At supra satis ostendimus fidē
per orbem terrarum diffusam, in Ecclesia catholica conue-
nire cum Euangelio & Canonicis scripturis.

Quod fatetur nostris datam auctoritatem à magnis ho-
minibus, ac à multitudine, & diuturnitate temporis. Res-
ctē equidem, quia Christus non pateretur sponsam suam
4.Reg. vl. ecclesiam, sanguine suo partam & mundatam neuis erro-
rum tanto tempore maculari: qui synagogam vix LXX,
annis permisit in captiuitate corporea, quāto minus Chri-
stus fuit ecclesiam suam in captiuitate diaboli & errorum

Matth. vl. mille annis et amplius, vt supius credita ab ecclesia mōstra-
uimus: Diuturnitas ergo temporis probat veritatem arti-
culorum Ecclesiæ, cū qua Christus promisit se perman-
surum vsq; ad cōsummationem sæculi. Recte etiā fateris Bu-
cere, auctoritatem magnorū hominū, & multitudinis con-
ferre auctoritatem nostris articulis, quia habemus Apосто-
los & apostolicos viros authores, sanctos, martyres, & Pon-
tifices, ecclesiæ luminaria vniuersum orbē illustrantia, sanc-
ctos doctores: Non em̄ ecclesia in angustias cogenda est,
Ecclesiæ
latitudo. & cryptas hæreticorū, & paruos angulos terræ, sed dilata-
ta est, diffusa est, vltra angustias synagogæ, vt tā sæpe pro-
bat Augustinus contra Donatistas, qui insaniebant, in sola

Li. j. ca. 64 Aphrica esse ecclesiā, & vt pulchre ait August. contra Cres-
conium grammaticum. Ecclesia diffunditur per orbem
terræ nō hæreses, & postea increpat eos. Cohibeant se fru-
mentorū per totum mundum tanta vbertate impij deser-
tores: & non audeant de quorundam zizaniorum separa-
torū paucitate gloriari: A latitudine ecclesiæ subtrahūt
se pauci Donatistæ, etiam inter se diuisi, hoc enim habent
hæretici, vt inter se sint diuisi, ait Hiero. sicut & hodie Lu-
derani inter se sunt diuisi: ausim sancte iurare Zuinglianorū
cuius

ciuitatum cum Ludderanis Principibus & oppidis solum Consensus
in libris.
simulatam esse concordiam.

Perperam & hoc allatum, consensum Catholicæ Ecclesie consistere in Prophetiis & Apostolicis scriptis: Antiquus serpens nouum ouum excubauit: quis vnquam ita locutus est? Non est consensus hominum uiuentium in Ecclesia militante, & tu nos ad mortuas pelles, ad atramentum remittis, & literam. Rectius dixisses: Scripta Canonica dirigunt & instruunt, quis debeat esse communis consensus Ecclesie Catholice, quia ea que in voce consistunt, signa sunt affectuum qui in anima sunt: Et ea que scribuntur note sunt eorum que in voce consistunt, ait Aristot. Et Augustinus inquit, inuentæ sunt etiam literæ, per quas possemus & cum absentibus loqui: sed ista signa sunt uocum, cum ipsæ uoces in sermone nostro earum quas cogitamus signa sint rerum.

Quinto adfert morbos Ecclesie: At maxime fallitur, sicut infirmi qui habent infectum gustum, quicquid accipiunt etiam integri & boni saporis iudicant inspidum: sic Bucero euenit infirmo in fide Catholica, & infecti gustus doctrine. Iudicat inspida que sunt optimi gustus, hoc est, salutare & Christianas doctrinas, de Missa, de diuinitate. Et recte docetur populus de penitentia, de fide, sicut Monasteria fuerunt pietate plena, que ad uentum Aquilonarem unde panditur omne malum, vel sunt euacuata, vel in prophanos usus mutata, vel nonnis plena, que primam fidem irritam fecerunt. Porro Theologia monastica fuit uera, certa, ueritatis fidei explicatrix. Ut Bedæ, Rabani, Haymonis, Bernardi, utriusque Hugonis, Lanfranci, Algeri, Anselmi, Bonauenturæ, Ales, Alberti Lyræ, sancti Thomæ, quibus multi hæretici uicti, ac hæreses extirpatæ fuerunt. Recentiores Theologi plusculum Philosophiæ admiscuerunt salua fidei integritate. Fuerunt & sæculares Theologi

Lib. 1. Per
riher.

Lib. 15. de
Tri. c. 10.

Hierem. 1.

1. Timo. 5.

Monachi
docti.

Sæculares
docti.

APOLOGIA PRO

gi expositores sacrae scripturae fidissimi, Petrus Longobardus magister sententiarum dictus, Henricus de Gandauo, Guil. Altifiodorensis, Vuilhel. Parrhisiensis, Petrus Alliaceus, Ioh. Gerson, Hainricus Gorcheim, Hen. de Hassia, Oita, Nicolaus Dincelspijel, Armacanus, Nicolaus Cusanus, Kempis, Bruno Herbipoleus, Ioh. & Franciscus Pici, Summerhardus, Clithoueus, Hadrianus Papa, Natalis Beda, Ioh. Roffeus, Hieronymus Emser, Ioh. Fabri, Ioh. Maioris, Vuimpina, Ioh. Cochleus & alij. Quorum nullus Theologiam ita diluit, sicut vos Neochristiani, cum Pickardicis, Viskleficis, Hussiticis glossis & expositionibus.

6. Ex charitate & nimia mansuetudine incomparabilis ille vir Legatus Pontificius persuasit sibi meliora de Bucero & socijs, futurum, scilicet, ut aliquando resipiscerent: at si ista mecum contulisset, admonuissem eum de S. Paulo, qui optime nouit haereticorum obstinationem. Haereticum hominem post unam & secundam correptionem deuita, sciens quia subuersus est, qui huiusmodi est, & delinquit, cum sit proprio iudicio condemnatus. Quod hic experimur in Bucero, qui errori addit obdurationem, & pertinaciam mentis, obijciens legato se non recepturum errores quos taxauerit. Vitandus ergo est secundum Paulum, & suo iudicio relinquendus, unde condemnabitur. Est enim haereticum peccatum in spiritum sanctum, dum agnitam impugnat veritatem: Bucer, Blarer, Hofander, Luther, &c. nobiscum in Ecclesia enutriti sunt & docti: illa crediderunt a puericia quam nos modo credimus: & non solum crediderunt, sed etiam multis annis docuerunt: orto autem sibilo & vento antiqui serpentis, superbiae scilicet, & inuidiae ac carnalitates, veritatem illam agnitam, creditam, & ab eis praedicatam, omni conatu, manibus & pedibus impugnant.

CHRISTIANOS PRINCIPES NON
viti noua asperitate in puniendis haereticis.

Offen

Tit. 3.

Haereticum
agnitam
veritatem
impugnant.